

Adam Horbulewicz
Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu

**PODSUMOWANIE SYTUACJI NA RYNKU PRACY
W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W ASPEKCIE
MINIONYCH 10 LAT I PRZEDSTAWIENIE NOWYCH WYZWAŃ**

1.

Od początku powstania województwa kujawsko – pomorskiego, tj. od 1999 roku, jedną z istotnych cech wyróżniających nasz region była trudna sytuacja na rynku pracy. I chociaż w ciągu 10 lat liczba podmiotów gospodarki narodowej wzrosła w regionie o 31,5% (do 192,2 tys. w końcu 2008 roku), to niestety nie przełożyło się to na wzrost liczby pracujących. W okresie między grudniem 1998 r. a grudniem 2008 roku liczba pracujących w naszym województwie zmniejszyła się o 12,2% i wyniosła w końcu 2008 roku 709,9 tys. osób. W dalszym ciągu najbardziej liczne pod względem liczby pracujących są sekcje: przetwórstwo przemysłowe (które skupia 23,3% ogółu pracujących), rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo (17,0%) oraz handel i naprawy (16,5%), ale 10 lat temu to rolnictwo skupiało największą część pracujących, a na kolejnych miejscach było przetwórstwo przemysłowe oraz handel i naprawy.

Wyrazem zmian, jakie dokonywały się (i wciąż trwają) w gospodarce regionu w minionym 10-leciu może być informacja, że w latach 1999 – 2008 w województwie kujawsko-pomorskim pracodawcy 1.374 razy zgłaszali do urzędów pracy zamiary zwolnienia łącznie aż 50,6 tys. pracowników. Szczególnie trudne pod tym względem były pierwsze lata istnienia

województwa, zwłaszcza rok 1999, kiedy to do zwolnienia przewidziano 12,7 tys. osób. Tendencję wzrostową (ale już w znacznie mniejszej skali) obserwuje się w tym zakresie od początku roku 2008.

W końcu 1998 roku województwo kujawsko-pomorskie z liczbą 128,2 tys. bezrobotnych znajdowało się pod względem wysokości stopy bezrobocia (14,1%), wspólnie z województwem zachodniopomorskim, na drugim miejscu w kraju (przy średniej krajowej 10,4%).

Liczba bezrobotnych wzrastała w naszym województwie aż do lutego 2004 roku, kiedy osiągnęła poziom 220,9 tys. osób. W kolejnych latach (przy uwzględnieniu sezonowych zmian) liczba ta systematycznie spadała, jednakże od listopada 2008 roku obserwujemy – podobnie jak w całym kraju – ponowny wzrost liczby bezrobotnych.

W końcu 2008 roku w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych pozostawało 110,2 tys. bezrobotnych. Stopa bezrobocia wyniosła w tym czasie 13,3%*, co spowodowało, że wspólnie z województwem zachodniopomorskim zajmowaliśmy trzecie miejsce w kraju. W końcu 2008 roku stopa bezrobocia dla całej Polski wyniosła 9,5%, tak więc łatwo zauważyć, że w dalszym ciągu różnica między wysokością stopy bezrobocia w Polsce i naszym regionie utrzymuje się na zbliżonym poziomie (ok. 4 pkt. procentowe).

* po ostatnich korektach GUS z 23 października br.

Region charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem przestrzennym bezrobocia: w dwóch największych miastach – Bydgoszczy (4,9%) i Toruniu (6,1%) oraz w powiecie bydgoskim (8,9%), stopa bezrobocia w końcu 2008 roku była niższa niż średnia krajowa, ale w pozostałych powiatach przekraczała ją znacznie, najwyższą wartość osiągając w powiecie grudziądzkim (22,2%).

W okresie omawianego 10-lecia liczba bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim zmniejszyła się o 14,0%, chociaż w poszczególnych powiatach sytuacja w tym zakresie była bardziej skomplikowana: spadek odnotowano w 20 powiatach (największy – o 35,0% w powiecie rypińskim, najmniejszy – o 4,3% w powiecie sępoleńskim), natomiast w trzech powiatach wystąpiły w tym zakresie wzrosty: w powiecie toruńskim o 7,7%, mogileńskim o 8,5% i lipnowskim o 19,8%.

Spadek liczby bezrobotnych odnotowano w większości kategorii bezrobotnych według głównych cech społeczno – demograficznych. Dotyczyło to zwłaszcza osób zwolnionych z przyczyn zakładu pracy (spadek o 73,8%) oraz osób do 25 roku życia (39,1%), a także pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy (30,6%). Wzrost wystąpił zwłaszcza wśród bezrobotnych niepełnosprawnych (o 250,7%) oraz wśród osób powyżej 45 roku życia (o 66,2%).

Analiza struktury społeczno – demograficznej bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim w okresie omawianych 10 lat wykazuje, że:

- **wśród bezrobotnych wzrasta udział osób starszych:** w grudniu 1998 roku osoby powyżej 45 roku życia stanowiły 15,8% ogółu bezrobotnych, w grudniu 2008 roku – 30,5%, chociaż w bieżącym roku obserwujemy znowu większy napływ do rejestrów bezrobotnych osób młodych, zwłaszcza absolwentów szkół,
- **bezrobotni są coraz lepiej wykształceni:** w końcu 1998 roku osoby z wykształceniem nie wyższym niż zasadnicze zawodowe stanowiły 77,9% ogółu bezrobotnych w województwie, w grudniu 2008 roku udział ten spadł do 65,9%, chociaż pracodawcy w dalszym ciągu sygnalizują niedostosowanie kwalifikacji bezrobotnych do potrzeb rynku pracy;
- **bezrobotni w województwie kujawsko-pomorskim legitymują się coraz krótszym stażem pracy:** obecnie 52,3% bezrobotnych pracowało przed rejestracją w pup nie dłużej niż 10 lat (w końcu 1998 roku było to 46,0%);
- **skraca się również czas pozostawania bez pracy:** w końcu 1998 roku dłużej niż 12 miesięcy bez pracy pozostawało 43,7% ogółu bezrobotnych w województwie, w końcu 2008 roku było to 35,2%.

Na zmiany w poziomie bezrobocia w regionie – obok sytuacji gospodarczej i demograficznej – wpływ mają również działania podejmowane przez instytucje rynku pracy, zwłaszcza urzędy pracy.

W latach 1999 – 2008 pracę podjęło 828,9 tys. bezrobotnych, z tego 18,6% (154,3 tys. osób) podjęło zatrudnienie subsydiowane. W tym samym czasie pracodawcy zgłosili do powiatowych urzędów pracy 512,7 tys. ofert pracy (w tym 52,5% dotyczyło zatrudnienia subsydiowanego). Oczywiście sytuacja w tym zakresie w poszczególnych latach i regionach województwa była i jest bardzo zróżnicowana: najwięcej ofert pracy zgłoszono w 2007 roku – było ich blisko 80 tys., najmniej ofert wpłynęło w 2001 roku – zaledwie 25,5 tys. Również 2001 rok charakteryzował się najniższą liczbą podjęć pracy – zatrudnienie znalazło niecałe 65 tys. bezrobotnych. Najlepiej pod tym względem wyglądał rok 2006, kiedy pracę znalazło ponad 98 tys. bezrobotnych. W największych miastach regionu oferty na zatrudnienie subsydiowane wynoszą ok. 30% wszystkich zgłoszonych ofert, ale w powiatach mniejszych, gdzie sytuacja gospodarcza jest znacznie trudniejsza, udział ten wzrasta nawet do 90% (powiat grudziądzki). Również udział zatrudnienia subsydiowanego w podjęciach pracy ogółem jest bardzo zróżnicowany: od ok. 10% w Toruniu i Bydgoszczy, do ponad 37% w powiecie grudziądzkim.

Z obserwacji danych statystycznych gromadzonych przez lata w powiatowych urzędach pracy wynika, że **w aktywizacji bezrobotnych coraz większą rolę spełniają inne – poza zatrudnieniem subsydiowanym – formy: szczególnie dotyczy to szkoleń i staży.** W latach 1999 – 2008 szkolenia podjęło łącznie 81.533 bezrobotnych, natomiast staże – 76.763 osoby. Warto przy tym

zaznaczyć, że w 2008 roku liczba osób podejmujących szkolenia była o 33,6%, a staży o 169,7% większa niż w 1999 roku.

Zmiany w obowiązujących przepisach pozwoliły też na to, że w drugiej połowie omawianego okresu bezrobotni – zwłaszcza osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy – mieli możliwość korzystania z przygotowania zawodowego w miejscu pracy, które podjęło 23,9 tys. osób oraz prac społecznie użytecznych (21,9 tys. osób).

Łącznie w latach 1999 – 2008 z różnych form aktywizacji (zatrudnienie subsydiowane, szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy oraz prace społecznie użyteczne) skorzystało w województwie kujawsko-pomorskim 358.418 bezrobotnych.

2.

Głównym źródłem finansowania programów kierowanych na rynek pracy był i pozostaje Fundusz Pracy. W omawianym 10-leciu nastąpiły jednakże istotne zmiany w strukturze wydatków tego Funduszu. **W pierwszym okresie – do 2004 roku włącznie – zdecydowana większość wydatków (ok. 70 – 80%) przeznaczona była na formy „bierne”, czyli wypłatę zasiłków dla bezrobotnych oraz zasiłków i świadczeń przedemerytalnych, a udział kwot przeznaczanych na „formy aktywne” ulegał najpierw systematycznemu ograniczaniu (z 23% w 1999 roku do 6,2% w 2002 roku), by następnie wzrosnąć do 15,4% w roku 2004. Przełomowym okazał się tutaj rok 2005,**

kiedy ustawodawca przeniósł obowiązek wypłat zasiłków i świadczeń przedemerytalnych z powiatowych urzędów pracy na ZUS, co spowodowało, że udział kwot przeznaczonych na formy „bierne” (zasiłki i świadczenia dla bezrobotnych”) zmalał do 58,4%, a udział kwot przeznaczanych na „formy aktywne” wzrósł do 35,6%. **W 2008 roku po raz pierwszy ponad połowa środków Funduszu Pracy w województwie kujawsko-pomorskim – 56,1% – przeznaczona została na aktywizację bezrobotnych.**

W ostatnich latach odnotowujemy systematyczny wzrost kwoty Funduszu Pracy przeznaczanej na aktywizację bezrobotnych, zmienia się również struktura tych wydatków. W początkowym okresie preferowane było zatrudnienie subsydiowane (głównie roboty publiczne i prace interwencyjne oraz zatrudnienie subsydiowane absolwentów) Wraz z upływem czasu większy udział w aktywizacji bezrobotnych zdobywały formy inne niż zatrudnienie subsydiowane, przede wszystkim szkolenia i staże, a wśród zatrudnienia subsydiowanego coraz większa – zwłaszcza w ostatnich latach – jest liczba osób, które podejmują własną działalność gospodarczą oraz zatrudniane są na stanowiskach, które powstają przy udziale środków FP.

Wśród programów finansowanych przez Fundusz Pracy w województwie kujawsko-pomorskim w latach 1999 – 2008 wyróżnić należy programy

o charakterze ogólnokrajowym, jak i te, których realizacja wynikała z decyzji władz samorządowych.

Jeśli chodzi o **programy ogólnopolskie**, to będą to przede wszystkim programy adresowane do ludzi młodych: realizowany w latach 1999-2001 PROGRAM ABSOLWENT oraz realizowany w latach 2002 – 2005 PROGRAM AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ ABSOLWENTÓW „PIERWSZA PRACA”, którego ogólnopolska inauguracja odbyła się w Toruniu. W ramach tych programów z różnych form aktywizacji (poradnictwo zawodowe, szkolenia, staże, zatrudnienie subsydiowane, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy) zaktywizowano ponad 100 tys. młodych ludzi.

Wśród innych programów o charakterze ogólnokrajowym, bądź też finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy pozostającej w dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej wymienić należy:

- programy BEZPIECZNA DOLINA 2005 oraz PRACA I ŚRODOWISKO w latach 2005 – 2006. Działania były realizowane przy współpracy z samorządami powiatowymi, gminnymi, spółkami wodnymi oraz Kujawsko-Pomorskim Zarządem Melioracji i Urządzeń Wodnych we Włocławku. W latach 2007 – 2008 kontynuacja programu PRACA I ŚRODOWISKO była finansowana ze środków Funduszu Pracy będących w dyspozycji samorządu województwa;

- w latach 2007 – 2008 z rezerwy Ministra Pracy i Polityki Społecznej realizowano w województwie kujawsko-pomorskim programy skierowane do wybranych grup bezrobotnych. Wymienić tu można takie programy, jak:
 - INWESTYCJE W KWALIFIKACJE DEFICYTOWE NA RYNKU PRACY – IKD,
 - PRACA DLA MŁODYCH – DOBRY START,
 - AKTYWNA KOBIETA
 - PROGRAM 45/50 PLUS
 - PROGRAMY SKIEROWANE DO OSÓB BEZROBOTNYCH Z OBSZARÓW WIEJSKICH I MIAST DO 25 TYS. MIESZKAŃCÓW
 - PROGRAMY Z ZAKRESU AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ BEZROBOTNYCH.

Od 2003 roku podział środków Funduszu Pracy na „aktywne formy” dla województw dokonywany jest w oparciu o *algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie*. Natomiast kwoty środków Funduszu Pracy dla samorządów powiatów są ustalane co roku przez samorząd województwa według kryteriów określonych przez Sejmik Województwa, który bierze pod uwagę przede wszystkim stopę bezrobocia, skalę napływów do bezrobocia i odpływów z bezrobocia, sytuację grup bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, skalę zjawiska bezrobocia na terenach wiejskich. Decentralizacja rozdziału środków finansowych na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu na szczeblu

województwa umożliwiła realizację regionalnej polityki w tym zakresie i spowodowała bardziej racjonalne, uwzględniające lokalne uwarunkowania, wydatkowanie środków Funduszu Pracy.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami pewna część środków Funduszu Pracy przyznanych dla województwa na „aktywne formy” pozostaje do **dyspozycji samorządowych władz wojewódzkich**. W różnych latach było to od 7 do 50%. Środki te były przeznaczane głównie na realizację projektów Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich i – od ostatniego roku – Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, ale również finansowane były inne **programy, o charakterze regionalnym i lokalnym**.

Wyróżnić tu należy:

- wspomniany wcześniej program PRACA I ŚRODOWISKO (w latach 2007 – 2008),
- ale również FINANSOWANIE ZATRUDNIENIA OKRESOWEGO W OBSZARZE INFRASTRUKTURY ROLNEJ, TURYSTYKI, OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ (w latach 2003 – 2004);
- a także programy z 2008 roku:
 - działania wspierające przygotowanie lub realizację projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (RPO);

- działania wspierające rozwój zatrudnienia i działalności gospodarczej w oparciu o zasoby kulturowe, które były kontynuacją przedsięwzięć realizowanych w ramach inicjatywy wspólnotowej INTERREG III C projekt ADEP;
- projekty wspierające łagodzenie skutków pogorszenia się sytuacji na rynku pracy w wyniku restrukturyzacji zatrudnienia.

Od początku istnienia województwa w regionie realizowane były również **programy rynku pracy współfinansowane z innych źródeł** niż Fundusz Pracy. Stanowiły one istotne wsparcie dla projektów finansowanych przez Fundusz Pracy, ale przedsięwzięcia te służyły także przygotowaniom organizacyjnym i merytorycznym służb zatrudnienia oraz partnerów współpracujących na rynku pracy, do wejścia do Unii Europejskiej i w konsekwencji – do właściwego korzystania z funduszy strukturalnych Wspólnoty. Do najważniejszych programów w tym zakresie należały:

- Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich Komponent B-1 Program Reorientacji/Przekwalifikowań,
- Program PHARE 2001 i 2002 Spójność Społeczno – Gospodarcza Rozwój Zasobów Ludzkich,
- projekty realizowane w ramach umów twinningowych.

W latach 2003 – 2004 samorząd województwa kujawsko – pomorskiego wdrażał **Program Reorientacji/Przekwalifikowań w ramach Programu**

Aktywizacji Obszarów Wiejskich (współfinansowany ze środków Banku Światowego). Podstawowym celem działań zaproponowanych w ramach programu był rozwój działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich, miejsko – wiejskich i miastach do 20 tys. mieszkańców oraz podniesienie kwalifikacji ludności zamieszkującej te tereny. Program zakładał też wzmocnienie i rozwój instytucji otoczenia gospodarczego oraz udzielenie niezbędnego wsparcia doradczego i technicznego samorządom lokalnym, co pośrednio powinno również wspomóc obszary o najgorszej sytuacji społeczno – ekonomicznej. Kwota wydatkowana na realizację Programu w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 17.380,8 tys. zł. W ramach Programu zaktywizowano w różnych formach ponad 13,2 tys. osób oraz opracowano 30 planów rozwoju lokalnego. Do trwałych efektów programu zaliczyć należy także powstanie Inkubatora Przedsiębiorczości w Świeciu oraz Centrów Wspierania Przedsiębiorczości.

Kolejnym dużym przedsięwzięciem realizowanym na regionalnym rynku pracy były **programy PHARE**. Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu w latach 2003 – 2005 realizował Program na poziomie regionalnym. Łączny budżet obydwu programów wyniósł 3.537,1 tys. euro. Z różnych form wsparcia w ramach realizacji Programu PHARE 2001 i 2002 SSG RZL w województwie kujawsko – pomorskim skorzystało łącznie blisko 5.200 osób. Byli to zarówno bezrobotni i zagrożeni utratą pracy, jak i pracujący w sektorze MSP korzystający z różnego rodzaju szkoleń. W 23 powiatach w województwie

zainicjowano porozumienia lokalne; podpisano również 22 porozumienia dotyczące szkół zawodowych i poradni psychologiczno – pedagogicznych, które wyposażono w sprzęt IT.

Od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej coraz większa część **programów rynku pracy współfinansowana jest ze środków UE – Europejskiego Funduszu Społecznego**, rozszerza się również krąg osób, do których te programy są adresowane: są to nie tylko osoby bezrobotne, ale również pracujące, nieaktywne zawodowo oraz zamierzające podnosić i rozwijać swoje kwalifikacje.

W okresie programowania 2004 – 2006 realizowane były projekty w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) oraz Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego (ZPORR).

Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich był programem służącym realizacji założeń Europejskiej Strategii Zatrudnienia oraz Narodowego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia. Działania tego programu skierowane były do grup społecznych będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, m. in. do młodzieży i osób długotrwale bezrobotnych.

Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu pełnił rolę Instytucji Wdrażającej – jednostki odpowiedzialnej za wdrażanie i prawidłową realizację dwóch działań

w ramach Priorytetu 1 SPO RZL na poziomie regionalnym adresowanych właśnie do młodzieży oraz osób zagrożonych długotrwałym bezrobociem.

W województwie kujawsko-pomorskim w ramach ww. działań podpisano 82 umowy o dofinansowanie projektów o łącznej wartości 177,3 mln zł, Kwota współfinansowania z EFS to ponad 129 mln zł. Wsparciem w ramach ww. projektów objętych zostało blisko 50 tys. osób bezrobotnych.

Do innej grupy osób – poza bezrobotnymi – a także instytucji, kierowane były projekty realizowane w ramach **Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego**. Jego celem było tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.

Wojewódzki Urząd Pracy na mocy Uchwały Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego, pełnił funkcję Beneficjenta Końcowego w ramach Priorytetu 2 ZPORR „Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach” dla Działań:

- 2.1 „Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie”,
- 2.3 „Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa”

- oraz 2.4 „Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi”.

Wartość ogólna 91 projektów zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim w ramach ww. działań w latach 2004 – 2007 wyniosła ponad 44,1 mln zł. Dzięki tym środkom pomocą objętych zostało ponad 23 tys. osób oraz 43 instytucje zajmujące się badaniem regionalnego rynku pracy.

Realizacja projektów w ramach ZPORR była nieporównywalnie trudniejsza, niż w SPO RZL. Przede wszystkim wpływ na to miał o wiele szerszy zakres odbiorców projektów: adresowane one były nie do bezrobotnych, ale – przede wszystkim – do pracujących osób dorosłych, rolników i studentów oraz osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi. Oceniamy, że niektóre działania (zwłaszcza kierowane od osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi) były spóźnione – ich skuteczność byłaby o wiele większa, gdyby realizowane były w okresie największych zmian w gospodarce i największych zwolnień grupowych. Również w trakcie realizacji projektów kierowanych do rolników i ich domowników napotymano na poważne problemy z dotarciem do tej grupy społecznej i zachęceniem jej do zmiany swojej sytuacji zawodowej.

Jednakże – pamiętając o wszystkich problemach – nie można pominąć istotnego wpływu, jaki wywarła na gospodarkę i społeczeństwo regionu

realizacja projektów dotyczących rozwoju zasobów ludzkich w ramach ZPORR: przede wszystkim nasze działania zmieniły rynek nauki języków obcych w regionie: na 64 projekty realizowane w ramach Działania 2.1, aż 37 to bezpłatne szkolenia językowe, z których skorzystało ponad 10 tys. osób.

Obecnie – w nowym okresie programowania 2007-2013 – podstawowym źródłem finansowania programów kierowanych na rynek pracy jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki, który obejmuje całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego przewidzianej w wyżej wymienionym okresie programowania w Polsce. Głównym celem Programu jest wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej.

Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, na mocy decyzji Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego, pełni w ramach PO KL funkcję Instytucji Pośredniczącej II stopnia (IP2) w Priorytecie VI „Rynek pracy otwarty dla wszystkich”.

Uczestnikami projektów w ramach VI Priorytetu PO KL mogą być zarówno osoby bezrobotne (zarejestrowane w pup) oraz pozostające bez zatrudnienia niezarejestrowane w powiatowych urzędach pracy, jak również osoby pracujące oraz instytucje działające na rzecz rynku pracy.

Do końca I półrocza 2009 r. Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu podpisał 112 umów (w tym decyzja Zarządu Województwa w sprawie realizacji projektu systemowego WUP w Toruniu) **na łączną kwotę ponad**

196 mln zł, z czego wartość środków EFS wynosi 166,3 mln zł. Zatwierdzono 285 wniosków o płatność na kwotę 82,1 mln zł. Zgodnie z informacjami zawartymi w sprawozdaniach zatwierdzonych **do końca I półrocza 2009 r. udział w projektach rozpoczęło 20,5 tys. osób**, a zgodnie z zaplanowaną ścieżką zakończyło prawie 13,5 tys.

Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, mocą uchwały Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego, zaangażowany był – i jest – w realizację szeregu projektów międzynarodowych, które omówione zostaną przez dyr. A. Janasa w dalszej części konferencji.

Rola WUP w realizacji i koordynacji programów rynku pracy polega również na przekazywaniu do wielu instytucji informacji i analiz charakteryzujących regionalny rynek pracy. Obok wydawanego w cyklu miesięcznym Biuletynu WUP „Rynek pracy województwa kujawsko – pomorskiego” (120 odbiorców), co roku przygotowuje się i przekazuje partnerom społecznym ok. 30 opracowań tematycznych. Istotną dziedziną działalności WUP w Toruniu są także **badania rynku pracy** prowadzone bądź samodzielnie, bądź we współpracy z jednostkami badawczymi. Wyniki tych badań i analiz wykorzystywane są w bieżącej pracy wielu instytucji rynku pracy, a także wykorzystywane są przy planowaniu działań w ramach różnorodnych programów rynku pracy.

Obok pełnienia funkcji „zarządzających” wobec realizatorów wymienionych wyżej różnorodnych programów rynku pracy, Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu świadczy również **bezpośrednio usługi na rzecz obywateli – mieszkańców naszego województwa**, przede wszystkim osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Do najważniejszych działań w tym zakresie zaliczyć należy usługi **poradnictwa i informacji zawodowej** realizowane poprzez znajdujące się w strukturze organizacyjnej WUP Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej. Warto tutaj przypomnieć, że w Toruniu w oparciu o współpracę z Federalnym Urzędem Pracy Niemiec – powstało w 1994 r. pierwsze w Polsce takie centrum, które dało początek całej sieci tego typu instytucji w Polsce. Także w Toruniu w 1994 r. powstało pierwsze w Polsce Biuro Karier, które z kolei było owocem współpracy z Wielką Brytanią. W ostatnim 10-leciu usługami poradnictwa w Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej objęto łącznie 181,8 tys. osób, z tego osoby bezrobotne i poszukujące pracy stanowiły około 50%.

Istotne, z punktu widzenia mieszkańców naszego regionu, są też usługi **pośrednictwa do pracy za granicą**. W fazie początkowej dominowały zadania związane z obsługą, głównie administracyjną, umów związanych z **zatrudnieniem sezonowym** obywateli polskich w Niemczech oraz prowadzeniem rekrutacji pracowników polskich w ramach umów bilateralnych

między Polską a innymi krajami. Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu obsługiwał średnio w roku 15.000 imiennych umów o pracę sezonową.

Ponadto każdego roku, zależnie od potrzeb zatrudnieniowych pracodawców z poszczególnych krajów UE/EOG, Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu uczestniczył w realizacji **ofert pracy długoterminowej**, otrzymywanych z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej – w rekrutacjach tych średnio każdego roku uczestniczyło od 250 do 300 osób.

Prowadzone były również **nabory studentów zainteresowanych pracą wakacyjną na terenie Niemiec**.

Wraz z przystąpieniem Polski do struktur Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 r. i wprowadzaniem swobodnego dostępu obywateli polskich do znacznej części rynków pracy państw UE/EOG zmieniły się zadania Wojewódzkiego Urzędu Pracy. Od 1 maja 2006 r., tj. od momentu otwarcia przez Hiszpanię rynku pracy dla obywateli polskich podjęta została **bezpośrednia współpraca z pracodawcami i stowarzyszeniami pracodawców hiszpańskich**. Współpraca odbywa się na mocy zawieranych porozumień pomiędzy Dyrektorem Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu a reprezentantem danego stowarzyszenia plantatorów lub pracodawcą. W związku z utrzymującym się zainteresowaniem osób bezrobotnych ofertami pracy sezonowej przy zbiorach owoców w innych krajach UE/EOG, WUP w Toruniu konsekwentnie podejmował inicjatywy mające na celu nawiązanie

współpracy z nowymi pracodawcami. Najnowszym obszarem działań pośredników pracy stała się Wielka Brytania.

Z dniem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej 1 maja 2004 r. polskie urzędy pracy stały się częścią sieci **Europejskich Służb Zatrudnienia EURES**, powołanej przez Komisję Europejską aby ułatwiać swobodny przepływ pracowników na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG).

Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu z upoważnienia Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego od 1 listopada 2005 roku **prowadzi rejestr agencji zatrudnienia**, wydaje certyfikaty o dokonaniu wpisu do rejestru i realizuje obsługę agencji zatrudnienia z terenu województwa kujawsko-pomorskiego. Decentralizacja zadań związanych z agencjami zatrudnienia umożliwiła też skuteczniejsze monitorowanie lokalnego rynku pracy pod kątem firm świadczących nielegalne pośrednictwo pracy, czyli podmiotów prowadzących działalność bez wymaganego certyfikatu i wpisu do rejestru.

Z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, zgodnie z obowiązującymi przepisami, Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu przyjął na siebie zadania związane z funkcją koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Zainteresowanie tematyką koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego z tytułu bezrobocia jest coraz większe. Świadczy o tym ilość pytań kierowanych zarówno podczas bezpośredniej obsługi klienta, jak i drogą mailową oraz telefoniczną. Od maja 2004 r. liczba osób zainteresowanych

uzyskiwaniem świadczeń dla bezrobotnych na zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego za pośrednictwem WUP w Toruniu systematycznie rośnie: o ile w 2004 roku WUP przyjął 163 wnioski o wydanie odpowiednich zaświadczeń, to w 2008 roku takich wniosków było już ponad 3,3 tys, a w okresie styczeń – wrzesień br. – 3,7 tys.

3.

Na koniec, podsumowując zmiany, jakie dokonały się w minionym 10-leciu warto jeszcze raz wskazać, że **pomimo podejmowanych działań i wysiłków sytuacja na regionalnym rynku pracy nie uległa znaczącej poprawie**. W dalszym ciągu pod względem wysokości stopy bezrobocia jesteśmy na 3. miejscu w kraju, a dystans jaki dzieli nas od średniej krajowej w tym zakresie utrzymuje się w zasadzie na tym samym poziomie.

Jednakże poprzez realizację projektów współfinansowanych z funduszy zagranicznych i wspólnotowych (PHARE, PAOW, SPO RZL, obecnie PO KL), **rozszerzył się znacznie zasięg programów rynku pracy kierowanych do osób bezrobotnych, a projekty ZPORR i PO KL z kolei (adresowane w dużej części do osób, które nie są bezrobotnymi) przyczyniają się do promocji edukacji i kształcenia ustawicznego oraz podejmowania własnej działalności gospodarczej**.

Działania te w konsekwencji prowadzą do powiększenia kapitału społecznego – a co za tym idzie – do wzrostu jakości zasobów ludzkich i do

wzrostu konkurencyjności regionu. Nie osiągnie się tego jednak bez podejmowania wysiłków mających na celu wzmocnienia spójności regionu poprzez wspieranie obszarów znajdujących się w relatywnie gorszej sytuacji gospodarczo – społecznej. Takie szanse otworzyły się wraz z napływem środków Unii Europejskiej w okresie programowania 2007 – 2013.

Sytuacja na rynku pracy jest odzwierciedleniem kondycji gospodarczej regionu – bez pozyskiwania nowych inwestorów i ściągania do regionu nowych inwestycji nie będzie nowych miejsc pracy i nie będzie mogło być mowy o poprawie w tym zakresie.

Wymagania stawiane przez EFS, nowe procedury, wpływają również na wzrost sprawności działania administracji publicznej, co ma bardzo duże znaczenie w obliczu zadań, jakie stoją przed naszym regionem w nowym okresie programowania 2007 – 2013. Należy jednak pamiętać, że niezbędne tu jest wsparcie samorządów powiatowych – z naszego punktu widzenia głównie powiatowych urzędów pracy – tak, aby mogły sprawnie wykonywać stawiane przed nimi zadania w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego. Wskazane byłoby, aby powiaty otrzymały w tej dziedzinie wsparcie porównywalne do tego, jakie WUP-y otrzymały w trakcie realizacji programów SPO RZL i ZPORR.